

ניצוץ אחד

בה"י
פרשת ויצא תשפ"ו

ניצוץ אחד ופרפראות יקרות משיעורי מורנו
הגה"ח ר' דניאל חיים אלתר שליט"א
ראש ישיבת 'פני מנחם' בעיה"ק ירושלים תובב"א

יו"ל בסיוע הנגיד הרבני המפואר
הרה"ח ר' מאיר מלניק ומשפ' שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

רזא דאחד
שיחות ודרשות

ויצא יעקב מבאר
שבע וילך חרנה (בראשית כה, י)

טעם ליציאה וטעם לביאה

לכאורה הלא די היה שיאמר 'ויצא יעקב מבאר
שבע לחרן', ומהו שכתב 'וילך חרנה'.

אכן הא קא משמע לן קרא, דתרתני אית ביה.
בנוהג שבעולם אדם עוזב את עירו והולך לעיר
אחרת. אלא שחלוקה יש בדבר: פעמים שהעיקר
הוא עזיבתו את עירו, כמו מפני חמת המציק הבאה
עליו, ופעמים שהעיקר הוא ביאתו לעיר האחרת.
וכאן, שתי הסיבות היו. כי אחר שהיה עשוי מתנחם
להרוג את יעקב, אמרה לו רבקה אמו 'קום ברח
לך' (לעיל כ, טו). ואילו אביו הוסיף וציווהו 'קום לך
פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם
אשה' (לעיל כ, טז). נמצא שהליכתו מבאר שבע לחרן
שני טעמים לה, להימלט מעשיו, ולבוא לחרן.
זהו שאמר הכותב 'ויצא יעקב מבאר שבע', והיינו
לסיבת הבריחה, 'וילך חרנה', זהו כדי לישא אשה.

שם של שמירת הדרך

בספר 'פרפראות' כתב כי רמז יש באותן אותיות
יתירות שהוסיף, שהן ויי' מוילך, וכן ה' מ'חרנה'.
שאותן האותיות הן השם של שמירת הדרך, ויה"ך
(לקיטו טורח סהלים לא, יא, מעבר יתקן ג ט: קהלת יעקב: בשם ה"ל), היוצאות
מסופי התיבות של הפסוק (הסלים טס) 'כי מלאכי יצוה
לך - לשמרך בכל דרכיך'.

אדם אחר

אחי וראש רבינו ראש הישיבה מגור שליט"א
מפרש כי אחרי שנשמן בבית עבר, ולמד שם י"ד
שנה, כבר לא היה אותו אחד שהיה בתחילה בבואו
לשם. אחד היה 'ויצא יעקב מבאר שבע', ואחר
היה אשר 'וילך חרנה'. אדם אחר לגמרי.

ויחלם והנה סלם מצב ארצה
וראשו מגיע השמימה והנה
מלאכי א-להים עלים וירדים בו
(בראשית כה, יב)

הכל תלוי באדם

כל ימי חייו של האדם אינם אלא כחלום יעוף,
אמנם, דרשו קמאי (עי' נחור שטור ד"ס וכן רמז: אלשיך, שמי ד"ס ויצא
משה: ועי' מילות יעקב יוסף, ד"ס נ, ופר שלם ד"ס וצוה נגד פס ק, ועי' מחס ד"ס וסג
סל), 'והנה סולם מוצב ארצה', אף על פי שהוא שרוי
בתוך דברים פחותים של גשמיות וארציות, מכל
מקום 'וראשו מגיע השמימה'. עליו לרומם מחשבתו
למעלה, ולקשר המעשים לשורשם הגבוה, להביא
ליחוד ה' ולקדש הבריאה. וידע כי לא זו בלבד,
אלא אף 'מלאכי אלוהים עולים וירדים בו', שבכח

מעשיו גורם לעילוי השכינה ועליית המלאכים,
וחלילה להיפך. הכל תלוי בו, ביהודי.

חלומות למעשה

עוד יתבאר על פי המסופר על הרב מפוניבז'
זצ"ל, אשר תנף אחר עלותו לארץ הקודש החל
לפעול להקמת ישיבת פוניבז'. הימים היו ימי
המלחמה העולמית, והוא בחזונו הלך ורכש שטח
רחב ביותר עבור הקמת קריית הישיבה. כאשר סח
את תוכניותיו הגדולות לאחד מגדולי הדור [ויש
שהביאו שהיה זה החזון איש זצ"ל], אמר לו: פוניבז'ער
רב, איהר חלומ'ט [הרב מפוניבז', הנך חולם]. נענה
הרב מפוניבז' והשיב על אתר: אבער איך שלאף
נישט [אך מכל מקום איני יושן]... זהו המרומז בקרא,
כי ניתן וראוי לחלום, אך זאת בתנאי כי בתוך כך
נמצא האדם עושה ומגשים את שאיפותיו, שראשו
יגיע השמימה. הוא שאמר יעקב 'אילו ידעתי, לא
ישנתי' (ד"ס: ללן פס טו). כאשר יודע האדם עד היכן
מגיעים מעשיו, ודאי לא יתן לעצמו תנומה, אלא
יממש את חלומותיו ויביאם לכלל מעשה.

אכן יש ה' במקום הזה
ואנכי לא ידעתי (בראשית כה, טז)

צורתו חקוקה בכסא הכבוד

דרש הרה"ק רבי שמשון מאוסטרפולי זצ"ל (עי'
נחור שמשון כהן, מנחת מקורות) כי 'אכן' ראשי תיבות 'אריה',
'כרוב', 'נשר'. אותם ידע יעקב אבינו כי קיימים
הם במרכבה העליונה (ד"ס: ויחזקאל יח). אבל עתה, אחר
שנגלו אליו מראות אלוהים, ראה כי גם צורתו
חקוקה בכסא הכבוד (עי' חולין לא: ונדר"ה דקדוקו, ועי' חגיגה יא: נדר'
סא, יח, פדר"א לה, חיק"א כב סא), וזה אומרו 'ואנכי לא ידעתי'.
כי 'אנכי' ראשי תיבות 'אריה', 'נשר', 'כרוב', 'יעקב'
(נדר' סא, יח), זאת לא ידעתי עד כה.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה
א-להים עמדי (בראשית כה, כ)

שם שמים שגור בפיו

מהו 'לאמר' (ועי' מנחתם א). פירש רבי יעקב בן נעים
זצ"ל, הרב הכולל ואב"ד איזמיר (משמעת יעקב [פלינקר תפ"א]),
שנדר יעקב כי מהיום והלאה, בכל דבר שיעבור
עליו בחייו, יאמר 'אם יהיה אלוהים עמדי'. היינו,
'אם ירצה ה', 'בעזרת ה'" וכדומה.

לתת לב ומחשבה לעבודת ה',
גם בעת ההתעסקות בענייני העולם

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה
מלאכי אלוהים עולים וירדים בו (כא, י).

עלי יניח צדיק

במסכת חולין (פא: סוגיא דרבי לעיל פא) רמי קראו אהדדי, כתיב
(לעיל פא, יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו', לשון רבים,
וכתיב להלן (פס יח) 'ויקח את האבן', לשון יחיד. 'אמר רבי
יצחק, מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל
אחת ואחת ואומרת עלי יניח צדיק זה ראשו. תנא, וכולן
נבלעו באחד'.

וצריך ביאור, מאי האי שהתקוטטו האבנים דווקא כעת,
דבר שלא מצאנו עד הנה. לא באברהם, לא ביעקב ואף
לא ביעקב עצמו. לא שמענו שהתנצחו האוהלים זה עם
זה היכן ידור אברהם, ואף במעשה העקידה לא היתה
מריבה כזו על איזו מן האבנים יעקדו את יצחק, ומדוע
דווקא כאן התחילו האבנים מריבות. הלא דבר הוא. וגם,
הלא ידענו והלא שמענו שהכל נעשה בהשגחה מדוקדקת
וכבר נקבע מתי, היכן ועל מי יניח צדיק ראשו, ולמצה
מה זו עושה.

עוד יש להבין, מה טעם שם את האבנים רק 'מראשותיו'.
ורש"י פירש (ע"פ נדר' סא, יא) 'עשאן כמין מרזב סביב לראשו,
שהיה ירא מפני חיות רעות'. ותמוה, וכי הראש בעי חיי
ושאר האברים אינם צריכים חיים, וכי אותם יש להפקיר
לחיות רעות, ומדוע לא עשה שמירה סביב לכל גופו.

להגן על הראש לכל יטבע בפניו...

בדרך מוסר [שב הרה"ק רבי שאול ממודיץ זצ"ל [נלב"ע
ט"ז בכסליו תש"ח] (פא: נדר' וילא ד"ס ויחזקאל מאבני - פא) על פי מה שאירע
אצל זקנו הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זצ"ל, אשר בא אליו
חסיד לבקש ממנו ברכת הצלחה, כיון שחמיו פסק מלפרנסו
ומבקש הוא לצאת ולעסוק בפרקמטיא.

אמר לו הרה"ק מקוזמיר, כהדרכה ליציאתו לשוק
המסחר: הראית פעם ציפור טובעת ברקק מים? אם
כנפיה עדיין בחוץ, יכולה היא לנענע אותן בחזקה ולצאת
מהפנייה, אם גם אלו טבעו כבר אבל ראשה עדיין בחוץ,
יכולה היא לכל הפחות לצפצף ולזעוק לעזרה, אבל אם
גם ראשה בתוך הרקק - אין לה תקוה להנצל.

כך הוא עולם הזה הגשמי ועסקי המסחר שבו. אם לפחות
הראש שלך יתנשא למעלה, מחוץ לכל הבלי העולם החולף
- תוכל לשרוד בו. אבל אם חלילה תשקע ראשך ורובך
בזה - הרי שתטבע ברפש, חלילה...

בוה ביאר רבי שאול ממודיץ זצ"ל, שביקש יעקב לצאת
לדרכו חרנה, מאוהלי שם ועבר אל העסק בהוויות העולם,
בפרנסה ובעמל היום. על כן הניח אבנים כמין מרזב סביב
לראשו דייקא, לזכור בכל עת שגם אם האברים עסוקים
בענייני העולם הזה, אזי לכל הפחות הראש יהיה מוגן ושומר,
מורם ונישא.

הרבי ממודיץ הוסיף וביאר לפי זה את מאמר הכתוב
(סהלס כה, ט) 'תערוך לפני שולחן נגד צוררי - דשנת בשמן

בשיר וקול תודה נברך לאלוקינו

לרגל השמחה השורה במעוננו של מורנו הרב שליט"א
בהולדת נכדתו תחי' בשעתו"צ, בת לחתנו מו' הרה"ג ר' שמואל שמלקא שלסר שליט"א
יזכו לגדלה לתורה ולחופה ולמעש"ט, ולרעות מכל יונ"ח רוב נחת ויחידות אמיתיות,
מתוך שפע וברכה, לתפארת בית אבות
באר"ם: חבירי מכוון אור חדש, מתפללי ולומדי ביהמ"ד ארי שבחבורה, רבנו ותלמידיו יתנו יי' בכל אתר ואתר

עץ חיים הוא למרוזקים ברה ותוסביר מאושר
פרנס חודש כסליו

לעילוי נשמת האי נברא דבה, מוקיד רבנו ותלמידיו וזאתו גופיה מיניה הוה, שם מלאכתו עריא ותורתו קב, מגדולי תסבין דאודיותא ונג"ח בדרו האחרון
הנגיד הרבני הרה"ח רבי אברהם נח ז"ל בן הרה"ח רבי אפרים חיים הלוי ז"ר קליון - נלב"ע כ"ג בכסליו תשע"ג
הוא הנבר הוקם עולה של תורה, בחיבלי בית ה' ובספריו ע"ה, ש"ס והלכה, וגם לרבות עולה של צדקה, בחקטת ספעלי חסד, צדקתו עוסדת לעד
הונצח ע"י בנו הנכבד הרבני הרה"ח ר' מרדכי יהודה הלוי קליון ומשפ' שליט"א - ברוקלין נ"י, מנציכי תסבין ותוסבין

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּרֶגֶל רְגֵלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרֶצָה

בְּנֵי קֵדָם (בראשית כט, א)

האבות באים להשתתף בשמחה

אמרו בשם הרה"ק המהי"ד מבעלזא זצ"ל, וישא יעקב רגליו כאשר יהודי מגביה רגליו בריקוד של הודיה להקב"ה, אזי יולך ארצה בני קדם, הצדיקים מימי קדם, אבותינו הקדושים, הולכים ובאים ארצה, לשמוח עמו בהאי עלמא.

וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא יֵת
הָאִסָּף הַמְּקִנָה הַשְּׂקוֹ הַצֵּאן

וּלְכוּ רַעֲוֵי (בראשית כ"ב, ז')

שקעה חמה בצהריים

וכי בא יעקב אבינו לספר לרועים את סדר יומם ושותות סיום העבודה? והלא עוסקים הם עם צאנם מימים ימימה, והוא אורח שזה עתה הגיע.

דזא דאחד - המשך מעמוד א

אלא ביארו בספרים (טו הקדש על בר ע י ד'ה אס: תפארת יואנן)
 לכי יואנן איינשיך. ועד), לפי שאמש רעו את צאנם בנחת
 ובשלוה בשדות, ולפתע החשיך להם היום ולא
 מצאו את ידיהם ורגליהם. שהרי באותו היום שקעה
 חמה שלא בעונתה (עי לעיל כה. יא). לכן היום הזדרזו
 מראש לשוב העירה טרם שוב תשקע השמש
 בצהריים. על כן בא יעקב אבינו ואמר להם, אל
 דאגה. אין לכם מה לחשוש מהחשכה נוספת, כי
 רק אתמול אירע כך באופן יוצא דופן, והיום ניתן
 לרעות כרגיל.

ראשי, ואמר: העצה היעוצה נגד 'צוררי', הצוררים הרוחניים, הוא ה'שמץ' שבראש, היינו השכל והחכמה. שכאשר הראש פנוי ומורם, אפשר להנצל מכל פיתוי.

ולכן אמרו חז"ל (ברסמ"ו) שעל ידי תפילין שבראש יתקיים מאמר הכתוב (דברים כ"ה) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ויראו ממך', כי כאשר הראש עסוק בעול מלכות שמים, בבחינת 'אנא תפילין מנחנא' (ברסמ"ו, ע"ש), אזי כל 'עמי הארץ' - העניינים הארציים - בטלים ומסתלקים הימנו, שהוא גבוה הרבה מזה. וידוע מאמר צדיקים (באר מים חיים, משפטים, ד' ועל כן אמרו: שבח הרב - על בעל התניא, אות ג' וזרין חיים [בבבלי]. דף קכ' בשם הר"א פרי אדר"ק, חטבה, אות ט', ד"ס הוא ענין זה; ועד הדיעה) שסגולת התפילין, היא רק כאשר הן 'תפילין בראש' ולא די בתפילין 'שעל הראש', כי העיקר הוא המחשבה שבבחינה ולא הפעולה החיצונית.

כל אבני העולם - אבן אחת

הרי שכל עיקר עבודתו של יעקב אבינו ע"ה באותה שעה, כאשר הלך לעסוק בחיי העולם בבואו חרנה, היה ללמד דרך לדורות, על אודות השמירה הראויה שלא להתגשם בעת ההתעסקות בענייני גשמיות.

והנה 'אבנים' יש להן משמעויות הרבה, בענייני גשם ובענייני רוח, לטוב ולמוטב. תורה נקראת 'אבן' - 'לוחות האבן והתורה' (שמות כד, י"ב ויקר לה, ה' שש"ד, ו, 6); 'יצר הרע נקרא 'אבן' - 'חזקאל קראו 'אבן', שנאמר (חזקאל כ, ט) 'והסירתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בר' (ספר נב, ו) ועי' ויקר שם וספר שם). גישואי אשה ופרנסה אף הם כרויים 'אבני רחמים' - 'ריחיים בצוואר' (קרוצין כט); גם בנים רמוזים ב'אבנים' - אב ובנים (עי' רש"י למן קמן מד, ותרע"ט אר"ק"ס) הם 'אבות' ו'אבנים' (ספר יצירה פ"ד מ"ב).

והענין הוא, שחיי האדם רצופים אבני דרך, בכל עת ובכל זמן הוא נמשך אחר ה'אבנים', אכן זו מושכת לכאן ואכן זו לכאן. מחד, היצר הרע וטירות הפרסנה, ומאידך, התורה, אותיות התפילה וחינוך הבנים. והאבנים מריבות זו עם זו, על מדי יציא ראשו - במה יעסקו ראשו ומוחו של האדם כעת, בתורה או ביצר הרע, בגידול הבנים או בפרנסה.

אך האמת האמיתית היא, ש'כולן נבלעו באחת' וכל האבנים נעשו מצבה אחת. והרמז בזה הוא, שאמנם כלפי חוץ נראים חיי המעשה כסותרים לחיי רוחניות, אבל בפנימיות אין הדבר כן, אלא אדרבה, כל עסקי האדם בפרנסתו, בחיי ביתו ובחינוך ילדיו, לצד מלחמתו ביצרו הרע ועסק התורה והתפילה - הכל אחד.

שכאשר האדם נוהג כיעקב אבינו ע"ה ושם סביב מראשותיו שמירה מעולה, כדי שראשו לא ינוק מחיות רעות ברוחניות, שלא ישקע בהוויות העולם ולא יטבע בביצת ההבל הטובענית. וכאשר עושה כל מעשיו לשם שמים, לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו ולמלא רצונו, אז חשוב הכל כרצון הבורא ברוך הוא, גם עמל הפרסה וגם טרדות היום המרובות.

הכוונה בעשיית הדברים כולם לשם שמים, היא היא ה'אבן אחת' שכוללת את כל האבנים הבלועות בה. וזהו הרמז בכתוב (לפנינו ס"ה) 'וישכם יעקב בבוקר ויקח את האבן אשר שם מראשותי' - אחרי שהגן יעקב על ראשו בהעמדת יסוד זה שיהא הראש מרומם גם בעת עסקו בעניינים גשמיים, לעשות הכל לשם שמים - לקח את האבן הזאת 'וישם אותה מצבה'. הוא העמידה מצבה לדורות כדרך חיים. וידור לאמר 'האבן הזאת אשר שמתי מצבה' - אותו מהלך מחשבה ההופך את האבנים כולן לאחת, 'היה בית אלוקים'. 'וכל אשר נתן לי' - כל שאר האבנים הנוטות להטביע את האדם ברפש, 'עשר אעשרנו לך' - ארומם **אותן אליך בלא להסחית דעתי מעבודתך.**

'יגיע כפיד' בלבד

וְנוֹדַע מֶה שֶׁדָּרַשׁ הָרִבִּי מְקַאצֶּק זצ"ל (עמוד האמת, דף כ' יציע ויעי' אולני' לדרשות ומאמרים [פני מנחם] ח"ב עמ' 17) בלשון הפסוק (תהלים קמ"ב ז) "יִגְיַע כְּפִיךָ כִּי תֹאכַל - אֲשֶׁרִיךְ וטוב לך". אם רק "יִגְיַע כְּפִיךָ" - הכפיים בלבד עוסקות במלאכה, ולא "יִגְיַע רֹאשְׁךָ" ולא "יִגְיַע מוֹחְךָ", שֶׁהם מתייגעים רק בענייני עולם הבא, אזי אכן אֲשֶׁרִיךְ בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא! (פי' אבות פ"ד מ"א).

כיוצא בזה כמדומה לי ששמעתי מכ"ק
אדאמו"ר ה'פני מנחם' זצ"ל במאמר חז"ל הנזכר

על הנושא אשה ר'חיים בצוואר' - כי אכן טרדת הריחים צריכה להיות רק מצווארו ולמטה, אבל ראשו צריך שיהיה פנוי לגמרי מכל שייכות לענייני עולם הזה, שלא יעלו ענייני הפרנסה וישתרגו מעל לצווארו לשעבד את מוחו ורעיונותיו בהבלים אלו.

וכן איתא בשם הרה"ק האבני נור^ז צ"ל (נאות הדשא ח"א דברים מפי השעשעים, שו"ת, דף א) על אהרן ורבו (קדושין כט) 'האב חייב בבנו למולו, ולפדותו, וללמדו תורה, ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות. ויש אומרים אף להשיטו במים'. ודרש כמין חומר, שעל האב ללמד את בנו שהנישואין והאומנות כמו כל ענייני העולם הזה יש לעשותם כמי ששט במים. כשם שהשט במים מחויב להוציא ראשו מחוץ למים, כך הנושא אשה והמתעסק באומנות העולם הזה כדי חייו, מוכרח להוציא ראשו מהם כדי שלא יטבע בהם...

והם כדברי הרה"ק מקוֹזְמִיר זצ"ל. והדבר מבואר, שכאשר הראש והלב מונחים בטוב, הרצונות שלו פונים למעלה ואינו נטבע בענייני העולם הזה ברחובות ובשווקים - אז אפילו כאשר הוא הולך בעל כרחו ומתעסק בענייני העולם הזה, בגיא צלמות, אינו ירא לפול ולטבוע בהם, 'לא אירא רע', והיינו טעמא **כִּי אַתָּה עֲמָד!** (הכלים ד -) **רֵאשׁוּ וּלְבֹב עִם ה'**, 'דנש' בשמך ראש' (ספ פס פ"ט געז).

אהבת ה' תחת אהבת עולם

ברם, פעמים שההתנהגות למעשה, היא בבחינת 'עולם הפוך ראיית'. לא זו בלבד שאין ראשו של האדם שקוע ברוחניות, אלא אדרבה, אף בשעת עסק האדם בתורה ובתפילה, פונים לבבו, ראשו ורובו, לחיי העולם הזה והבלייו...

אשר על כן נִתְּנָה רֹאשׁ, וּלְכָל לְרֹאשׁ יֵתֵן הָאָדָם לְנַפְשׁוֹ שְׁלֹכַל הַפְּחוּת בַּעַת הַתְּמִילָה, וְיִשְׁקִיעַ אֶת מֵלֵא הַמַּח שְׁבִרָאשׁ וְהַמַּחֲשָׁבָה שְׁבִלְבּ בַּתּוֹכִי הַתְּמִילָה, וְלֹאֲחֵר מִכֵּן נוֹכַל מִשֵּׁם לְהַתְעֹלּוֹת מַעֲלָה שְׂאֵף בַּעַת עֹמֵל כְּפִיִּים יִהְיֶה רֹאשֵׁנוּ מוֹנֵחַ בַּעֲבוּדַת ה'.

וזה הוא עיקר מטרתנו, לקיים המצוות בהשקעת מח ולב, בהכנה ראויה, בהתבוננות מיוחדת וברגשי קודש. ולא דווקא ב'מדרגות' איירינן, **הלא דבר זה טבוע** הוא בדמנו כבני אברהם יצחק ויעקב. בתוך כל אחד ואחד מאתנו נטועים רגשי אהבה ויראה, והם תולדות טבעיות שלנו. רק, שפעמים רבות, אותן מדות - אהבה ויראה והדומות להן - מוסכות שלא לטובה, משוקעות באהבות שפלות וביראה שאינה במקומה. **וככל שיטת האדם את מדת האהבה שבו אל עבודת ה'** **יתעדנו מאליהן פעולותיו ופועליות.**

ולאחר שהמצוות ומילי דשמיא כבר נעשים כראוי, באהבה וביראה נכונה, כעת מוטלת המלאכה לטעת את הכוונה הנכונה גם במילי דעלמא, לעשות הכל מתוך התבוננות וכוונה ורק כדי לעשות נחת רוח לפניו 'תברך שמו, ככתוב (ספרי טו, ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד' וכתביב (משלי ג ו) ועי' רמבם הל' דשית, פ"ג הל' סוטר' ע"ח ס"א ר"ל ס"א)

וכאשר עושה אדם את כל פעולותיו, אף הגשמיות שבהן - המשאומות, חיי הנישואין ושאר ענייני העולם החולף וכל ה'איבנים' הנזכרות לעיל - בדחילו ורחימו - אז אף הן עולות מעלה מעלה ב'סולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה'. יעקב אבינו ע"ה, כאמור, טרם שכבו על משכבו הורה לנו את הדרך, להשתדל לשמר ראשו שלא ישקע באבני העולם הזה, ואכן נעשו כל האבנים לאבן אחת של עבודת ה', מכל מקום ומכל מצב - כיון שכל המחשבה היתה בכל פעולה ליעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו.

ואת זה ראה בחלומו, אשר על ידי האהבה והיראה יכולים כל מעשיו, הן הרוחניים והן הגשמיים, לעלות בסולם, ולמרות היותו 'מוצב ארצה' - בתוככי הוויות העולם, מכל מקום הוא ומלאכיו 'מגיעים השמימה', על ידי הדחילו והרחימו. וכאשר הקיץ משנתו אמר 'מה נורא המקום הזה' (לפנן פ"ח) - כמה גדולה היא מדת היראה (ש"ר פס"ט ובמגדים אונג'ס) אשר בכוחה אפשר להעלות את האשפילו היא תהא פורחת לעילא.

כן יעזרנו השי"ת להטות לבבנו, מוחנו ומחשבתנו שבראש, אך ורק לרצונו, בכל עסק ובכל שעה, ובפרט בשעה שאנחנו עומדים להתפלל לפניו. ובכך יתקבלו תפילותינו לרחמים ולרצון לפני אדון כל, אבי"ר.

(מעוצד מתוך שיחת ס"ג פר' וילא ה'תשפ"ג)

ברכת מזל טוב

לידידנו הרה"ח ר' ישראל זיידה שליט"א, איש מבין וסופר לרגל אירועי בנו הבה"ח המופלג אברהם אלכסנדר הי"ו, ע"כ שתי"ת בת הרה"ח ר' בן ציון זיידה שו"ב שליט"א יזכו לנכות בית נאמן בישראל, דורות שירים מבורכים מתוך נחת והרחבה ורוב ברכות מאת: **מערכת "אור חדש"**

ותתהר ותלך בן ותאמר

אסף א-להים את חרפתי (בראשית ל, כג)

איסוף הצער

כתב האבן עזרא כי 'אסף' הוא מלשון איסוף וחיבור. כי כל אותן השנים היו הכל מחרפים אותה על היותה עקרה, פעם אחר פעם. וכן הוא בנוהג שבעולם, שבשנות עקרותה של אשה, מלבד צערה הגדול על אשר נמנע ממנה פרי בטן, עוד נוספים ונאספים אצלה הרבה רגעים קשים של צער ועלבון. בכל שיחת הבריות, בכל מפגש בין רעים ומשפחה, בבית הכנסת ובשוק, תמיד חוזרת משם לביתה בפחי נפש. הכל יספרו 'חכמות' של מעשי ילדיהן ומן הווי הבית, והיא חושקת שפתייה ולבה נשבר בקרבה. וכך כל עת וכל שעה עוברת עוד חרפה ועוד כלימה. אכן, אצל הקב"ה מאומה לא נעלם, וכל אותן הרגשות קטנות וגדולות של סבל וצער, הכל מתאסף ומצטבר יחד להצטרף לחשבון גדול, ובזה יהיה כדי להחיש לה את ישועתה.

נחשתי ויברכני ה' בגלגלך (בראשית ל, כז)

שעל ירך צאס לי צרכס. כשצאס לכאן לא היו לי צנים

זרענו וכספנו ירבה

יש להבין מפני מה הוצרך לפרש רש"י שהברכה שהיתה ללבן בזכות יעקב היא ברכת הבנים. ולמה לא יפרש כפשוטו שנתברך בזכותו בממון.

אלא כי כאשר היה יעקב מוכיחו על כך באומרו הנה מאז שבאתי התברך ממנוך, היה מיד משיב לבן ואומר, אין הברכה בזכות, אלא זו ברכה שהביאו בני. שהרי 'בא זכר בעולם, בא ככרו בידו' (מס' ליל). על כן אמר לו יעקב, הן אמת שבניך הביאו ברכה עמהם, אבל צא וראה בניך עצמם בזכות מי באו.

ומאשר לאבינו עשה

את כל הכבוד הזה (בראשית לא, א)

תלמידו של רמאי

הטעים רבי עזריה פיגז בספרו 'בינה לעתים' (דרכי יא, ד' וישמע), שאמרו בניו זה לזה: איך יתכן שאיש תם שכזה לפתע נעשה עשיר מופלג כל כך. אין זאת אלא שוודאי כבר אינו כזה תמים גדול, כי במחיצת אבינו למד להיות נוכל ורמאי, והעתיק זאת משיטתו ודרכו של אבינו הרמאי הגדול.

וינהג את כל מקנהו ואת כל

רכשו אשר רכש מקנה קנינו

אשר רכש בפדן ארם (בראשית לא, יח)

מי מוביל את מי

אמר הרה"ק הדברי ישראל' ממודיץ זצ"ל [גלב"ע י"ג בכסלו תרפ"א], יש לך הרבה הנושאים עמהם אוצרות כסף וזהב ונכסים לרוב, אך באמת הם שייכים לרכושם, ולא הוא שייך להם. כי הרכוש מושל בהם ומוביל ומנהל

מה משכורתך, שנסכסם בבירור את שכרך, ולא תבוא לעשוק אותי אחר כך.

אח עובד חינוס

ה'חפץ חיים' פירש (דלס לעבן און שאלפן פון חפץ חיים, עמ' 914), כי אדרבה, כך אמר לו: בעצם מצד היותך קרוב משפחתי, ראוי שתעבוד אצלי בחינוס ללא תמורה. הלא תושיט יד לעזור לדוד שלך. אולם אני אנהג עמך לפנים משורת הדין, ואשלם לך שכר על עבודתך.

הקנטה במרומז

הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל כתב (תפארת יונתן) כי לא בא לבן אלא להקניט את יעקב. וכה אמר לו: בשלמא את אחיך עליך לעבוד בחינוס, שכן נאמר בנבואה כי 'רב יעבוד צעיר', והלא אתה ראשון ליצירה (עי' רש"י לעיל כה, ט), אבל אותי, וכי אחי אתה שתעבדני חינוס. הלא אינך אחי, ואם כן מגיע לך שכר על עבודתך.

ונתנה לך גם את זאת

(בראשית כט, כז)

לפי החלטת הועד

מאי 'ונתנה' לשון רבים, והרי יותר הולם היה לומר 'ואתנה', כי בו תלוי הדבר.

פירש הרמב"ן, שהרי יעקב אמר לו מפורשות 'ברחל בתך הקטנה' (פס' יח), ולבן הרמאי התחמק מכך והפר את דברו, באומרו (פס' ט) 'לא יעשה כן במקומו', כתולה בדעת אחרים. אני מצדי הייתי מוסר לך אותה בחפץ לב, אך לא יעשה כן במקומו ואנשי המקום מנעו בעדי מלתת את בתי רחל לך. משכך, אף עתה המשיך ואמר בלשון רבים 'ונתנה לך גם את זאת'. הכל לפי החלטת והסכמת אנשי העיר.

ותאמר אל יעקב הבה לי בנים

ואם אין מתה אנכי. ויחר אף יעקב

ברחל ויאמר התחת א-להים אנכי

אשר מנע ממך פרי בטן (בראשית ל, ב)

ישועה כגודל האמונה

ביאר הרה"ק רבי יהושע'לה מבעלזא זצ"ל (עי' ספר זכר לחרים [ארמון] מנקאטס מרח"ז] עמ' 343 הע' ב) כי החסרון היה במה שהוסיפה לאמור 'ואם אין'. כי כשבאים לצדיק לבקש ישועה יש להאמין בכל לב כי בוודאי יכול לפעול הצדיק להיטיב לו משמאי, ובזה שאמרה 'ואם אין' פקפקה ביכולתו ומנעה מעצמה הישועה. ועל כן חרה אפו בה, ואמר לה, דעי כי כביכול 'התחת אלוקים אנכי', שכן 'מה הקב"ה פוקד עקרות, אף צדיקים' (ספד' א, ב). וכל עקרותך, היא 'אשר מנע ממך פרי בטן'. החסרון הוא מצדך, בחוסר האמונה.

ברכת מזל טבא

קדם מורנו הרב שליט"א, לרגל הולדת נכדתו תחי' בשעטומ"צ בת לחתנו מו' הרה"ג ר' שמואל שמלקא שלסר שליט"א יראו רוב נחת כול יוצר, כמו חלב ודבש תשבע נפש ושתיה רגנות ויחלל פיהם, מתוך מנוחת הדיעת ושלמות הנפש, ואך טוב וחסד כל היום המברך בהודיה: ישראל מלניק - ברוקלין נ"י

וישק יעקב לרחל

(בראשית כט, יא)

באימה וביראה

דרש ה'שפת אמת' זצ"ל (ליקוטים כאן) מעין גזירה שוה. כתיב הכא (פס' יא) 'וישק יעקב ... וישק יעקב', וכתיב התם גבי מעשה הברכות 'וישק וישק לו' (לעיל פס' ט), מה התם היה יעקב מרתת באימה וביראה, אף הכא היה כולו אחוז ביראת ה' טהורה.

וישק יעקב לרחל

וישא את כלו ויבך (בראשית כט, יא)

משמעות נעלית

וכה אמר ה'אמרי אמת' זצ"ל (עי' ליקוטי יסוד) בשם הרבי מקוצק זצ"ל, מפני מה בכה יעקב אבינו. אלא שצפה כי בדורות המאוחרים לא ישיכילו להבין את משמעות הכתוב, ויחשבו כי הדברים כפשוטם, בעוד שלא היתה כאן אלא משמעות רוחנית דקה ועילאית. על כן 'ויבך'.

אחר ביטול היצר

וכך ביאר הרה"ק ה'מעגלי צדק' מדעעש זצ"ל (סדר' ונאסוף), על פי מה שאמרו חז"ל 'והאבן גדולה' (פס' ג) - 'זה יצר הרע'. אחר אשר 'ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר', שנתבטל לו היצר, 'וישק יעקב לרחל'.

לפי שאלה צרכו הקודש שאינה נכנסת עמו לקדושה

שעת רוח הקודש

המגיד מקוויץ זצ"ל אמר (עבודת ישראל וישלח ד"ה ויאמר שלמי) כי הוא אשר למדנו כאן, כי באותה שעה ממש עלתה בו רוח הקודש. ללמדנו כמה נעלית ומזוככת היתה אותה השעה, כי אותה הנשיקה של בחיר שבאבות יעקב אבינו, לא היתה כלל בהשגותינו, אלא קודש קדשים היא.

הכי אחי אתה ועבדתני חנם

הגידה לי מה פשפפתך (בראשית כט, טז)

חינוס זה הכי יקר

מהיכן הפך לבן להיות איש נדיב כל כך, שיאמר מעצמו ליעקב כי אין ראוי שיעבדהו חינוס.

ביארו האלשיך (כאן), המהרש"א (פ"ב קנ"ב ד"ה ובי)

[גלב"ע ה' בכסליו שצ"ב] ושאר מפרשים (עי' אה"ט כאן) אף המנן לנעל הסלף יען. כס מפרשים, ויען) כי אדרבה, לא בא לבן לדאוג אלא לעצמו. מאחר שראה שיעקב רועה את צאנו בחינוס זה חודש ימים, החל לבן לדאוג ואמר ליעקב: 'הכי אחי אתה', הלא אתה עצמך אמרת כי אתה אחי ברמאות, וכפי שאכן שמעתי כיצד התחמקת על עשיו אחיך ונטלת ממנו את הבכורה בעבור נזיד עדשים, ואת הברכות לקחת ממנו במרמה [וכך רמז לו לבן באמרו 'הכי אחי אתה, כמו שאמר עליך אחיך 'הכי' קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמיים]. מעתה ירא אני כיצד יתכן שאתה עובד אותי חינוס, ואין זה אלא שעתיד אתה לתבוע ממני לאחר מעשה שכר כפול ומכופל על עבודתך אשר תעבדני. לכן עדיף שתאמר לי מראש

נציבי מכון 'אור חדש'

אשר נשא לבם אותם להיות עמודי התווך
ופטרונם המכון בהפצת סעינות התורה והחסידות

אלה יעמדו על הברכה

הרב שלמה חנוך אברמצי'ק ומשפחתו שיחיו
פלעטבוש - ניו יורק

הרב נפתלי צבי אברמצי'ק ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

הרב אליעזר דוד איצקוביץ ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב שלמה יוסף בידרמן ומשפחתו שיחיו
מנסי - ניו יורק

הרב ירמיה בראך ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב חיים אברהם בראך ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

משפחת ברין הנכבדה שיחיו
ירושלים - ישראל

הרב ישראל שמעון בריקמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב יהודה לייב אברהם גוטמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף ברוך גליקסמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם יעקב גרינשטיין ומשפחתו שיחיו
פלעטבוש - ניו יורק

הרב ידידיה גרינשטיין ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב שלמה הלר ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

הרב שאול וואסערטרהיייל ומשפחתו שיחיו
סומס ריב - ניו ג'רזי

לע"נ הר"ח ר' מאיר בן הר"ח ר' שמחה יצחק זאציגן ז"ל
נלב"ע ג' בסיון תשס"א

הרב מנדל טייטלבוים ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב חיים בער יוסטמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב אהרן לב ומשפחתו שיחיו
ירושלים - ישראל

הרב יעקב יוסף לב ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

לע"נ הר"ח ר' אפרים מנחם בן הר"ח ר' אברהם יצחק לנדא ז"ל
נלב"ע כ"ו בניסן תש"פ

הרב יעקב זעליג לנדא ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב חיים דוד מונדרוביץ ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

הרב דוד מרגליות ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב יעקב מאיר פיגא ומשפחתו שיחיו
ליקוד - ניו ג'רזי

הרב שלמה פעדער ומשפחתו שיחיו
וויליאמסבורג - ניו יורק

הרב מרדכי צבי קאהן ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב מרדכי יהודה הלוי קליין ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם משה קראוס ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב יעקב קריימן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף שטרייכר ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

משפחת שקאף הנכבדה שיחיו
שקטו - איטליה

הרב מאיר שרייבער ומשפחתו שיחיו
ציריך - שווייץ

עיצוב ועמוד: יצחק 217-130-0527

בזמן הזה שעשה לבן את דרכו להשיג את יעקב פקדו
גנבים את ביתו בפדן ארם, ורוקנוהו מקיר לקיר בלא
להותיר בו מאום, וכך חזר לבן לימי עוניו ומרודיו.
ומה אם כן סיבת חשדו של לבן ביעקב.

תירץ בדרך חידוד רבי שלמה גולדשטוף ז"ל [חתנו
של הגאון מטשעביץ] (כרס חמד [כתיבת] כאן) כי כך אמר לבן
בלבו, הלא 'אלוקי אביכם אמר אלי לאמר' וגו'
(פס' כט), והרי כל אותם עשרים שנה אתה מתייחד עם
אלוקיך, ואילו אצלי אין ולו מעט של קדושה והשגת
אלוקות. ומה זה שלפתע אלוקיכם נגלה אלי דווקא
כעת, בעוד שבשעה קשה כזו היה יותר ראוי שיבוא
אליך לחזקך ולהבטיחך מפני. אין זה כי אם שיש
אצלך עבודה זרה בביתך, ולכך אין הקב"ה מתגלה
אליך. ומאחר שאצלי כבר נתרוקן הבית מעבודה
זרה, לכך בא ונגלה אלי. זו ההוכחה הפשוטה שאתה
גנבת את אלוהי.

ויען לבן ויאמר אל יעקב הפנות פנתי
והפנים פני והצאן צאני וכל אשר
אתה ראה לי הוא (בראשית לא, מג)

פרצופו האמיתי של לבן

ביאר רבי אברהם סבע בספרו 'צרור המור' כי
כאן חשף לבן את פרצופו האמיתי. עד הנה התנהל
בדין-ודברים של הגיון, בטענות ומענות שכליות, על
הבריחה, על הגניבה, על השכר והיחס. משנסתתמו
טענותיו וכל תביעותיו הופרכו, הסיר את המסכתה
מעל פניו והראה מיהו באמת. איש אלים וגזלן:
'הבנות בנות, והבנים בני, והצאן צאני, וכל אשר אתה
רואה לי הוא'. חד וחלק. בלי דיונים ובלי נימוקים,
הכל שלי וזהו.

ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו
מלאכי א-להים (בראשית לב, א-ב)

עשה דברים לשם פועלם

בא לפני הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל אחד שהתפלל
והפציר ביותר להשיג רוח הקודש, ולא עלתה בידו. אמר
לו רבו (פי' אמרי פנחס השלם טו), הלא כך אמרו חז"ל (ויק' י. ט),
כי תפילה עושה מחצה. לכן השגת רוח בלבד, בלא כל
קדושה. כי 'מדרגות' אין רודפים אחריהן להשיגן, אלא
מי שעמל לשם שמים זוכה
ומקבל מדרגות בתורת
מתנה. בזה ביאר הכא,
'ויעקב הלך לדרכו',
עובד את אלוקיו
בתמימות ובלא לחפש
השגות, ואז 'ויפגעו בו
מלאכי אלוקים'. אבל
הוא מעצמו לא רדף
אחריהן.

ברכת מזל טבא וגדיא נאה

קדם מורנו הרב שליט"א, לרגל הולדת נכדו תח"י בשעטומ"צ
בת לחתנו מו"ר הר"ח ר' שמואל שמלקא שלשר שליט"א
זיכו הוריה וזקניה לרוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, לגדלה לתורה ולחופה ולמעש"ט,
מתוך הרחבה וברכה וס"ד בכל מעשה ידיהם
כעתירת: מאיר מלניק ומשפ' תח"י - ברוקלין נ"י

ברכת מזל טבא וגדיא נאה

קדם מורנו הרב שליט"א, לרגל הולדת נכדו תח"י בשעטומ"צ
בת לחתנו מו"ר הר"ח ר' שמואל שמלקא שלשר שליט"א
זיכו הוריה וזקניה לרוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, לראות בנים ובני בנים עוסקים בתומ"צ
לתפארת בית אבות, בבריות גופא ונהורא מעליא כל הימים
מאחלים בחדר וביקר, השותים דברי בצמא: משה עקיבא גוטמן ועמו בנו אברהם יהודה לייב גוטמן ומשפ'

אותם, גוזל מהם את כל זמנם ומרצם עד לבלב
השאיר להם פנאי ודעה צלולה לתורה ולמצוות. בזה
פירש הכא מהו 'וינהג'. כי גם אצל עשוי הרשע אמר
בדומה לזה 'ויקח עשוי את נשיו ... ואת מקנהו ואת
כל בהמתו ואת כל קנינו אשר רכש בארץ כנען' (ו).
(א) אלא שעשוי אמנם לקח את רכושו, אך הרכוש
היה זה שמוביל ומנהיג אותו. רק אצל יעקב אמר
'וינהג את כל מקנהו ואת כל רכוש', כי לא נמשך
ונשלט על ידי ממונו, אלא אדרבה הוא זה שהוביל
והנהיג את רכושו.

ולא נמשחתי לנשק לבני ולבנותי

(בראשית לא, כח)

נשיקה של בדיקה

תימה, אם זו כל הטענה של לבן, שחפץ לנשק
לילדיו, למה הוא מרבה כל כך בדברים, הרי כולם
נמצאים כעת לפניו, יבוא וינשקם כאוות נפשו וילך
וישוב לביתו. ומהי אם כן התרעומת הקשה הזאת
אשר בגינה כל הסער הגדול הזה.

אלא יתבאר שהרי כבר ראינו בתחילת הפרשה (כ"ז
לעיל כ"ט, י) כי לבן איננו מנשק על חנם, ולעולם אין
נשיקתו תמימה כדרך כל הארץ. כאשר לבן מנשק,
הרי זה לשם בדיקה. מחפש לראות אם הבריוח בפייהם
מרגליות. זה מה שטען כאן, טרם צאתכם לדרך מביתי
היה עלי לערוך בדיקה מעמיקה עליכם, ולממש היטב
את פיהם לדעת שאינם גונבים מאומה מרכושי.

ואכן זה מה שהיה אף כאן, כאשר כבר פגש אותם
בסופו של דבר, בא לבדוק באוהל רחל ובאוהל
לאה ובאוהל שתי השפחות, לראות שלא גנבו דבר
מרכוש. אחר שלא מצא דבר, והוכיחו יעקב אבינו
על פניו וכתרו ברית ביניהם, לא התאפק לבן וטרם
צאתו 'וישכם לבן בבקר וינשק לבניו ולבנותיו ...
וילך וישב לבן למקומו'. עדיין קינן חשש בלבד,
ומוכרח היה לבדוק גם מה מטימנים בניו ובנותיו
בפיהם. כך דרכו של גנב ורמאי, שלעולם יחשוד
אחרים במומו, ואף את רעיו וקרוביו, שמא בכל זאת
מחביאים משהו בתוך פיותיהם.

למה ננכת את אלהי (בראשית לא, ל)

הוכחה פשוטה

מה עלה על דעתו של לבן לחשוד ביעקב הצדיק
כי הוא זה שגנב את
אלוהיו. שמא תאמר
שהוא בגלל סמיכות
מועד גניבתם לצאת
יעקב מחוץ, זו אינה
ראיה. שהרי יתכן
שבאותו הפרק באו
גנבים מעלמא אל
ביתו. ואכן כך מצאנו
במדרש (גרי ע"ה, טו) כי

זמני השיעורים והדרשות בימות החול ובשבתות בביהמ"ד 'ארי שבחבורה', ארגמן 4 ירושלים *

6:15 - שיעור בתלמוד ירושלמי	מנחה עד"ש: 10 דק' לאחר זמן הרה"נ	מנחה ש"ק: בזמן הרה"נ
6:35 - שיעור דף היומי בבלי, לאחסי"ב תפילת שחרית, אחר תפילת שחרית שיעור בחומש דש"י	בין קבלת שבת לתפילת ערבית	דעוא דרעיון בהשתתפות מורנו הרב שליט"א בשיחת כיבושיו ודעותא דלכא
יום חמישי בשעה 21:15 שיעור בספח"ק שפת אמת	דרשה מענייני הפרשה ודברי התעוררות	